

MUZEUL NAȚIONAL DE ISTORIE A ROMÂNIEI

MUZEUL NAȚIONAL

XXVII

EXTRAS

București
2015

Colegiul de redacție:
Academician **DINU C. GIURESCU**
Prof. univ. dr. **IOAN SCURTU**
Prof. univ. dr. **ION BULEI**
Prof. univ. dr. **MIHAIL IONESCU**

OANA ILIE
Redactor șef

Corectură:
ALEXANDRA MĂRĂȘOIU

Tehnoredactare:
ALEXANDRA MĂRĂȘOIU

Anuar editat de **Muzeul Național de Istorie a României**, București, Calea Victoriei
nr. 12, tel: 021. 315.82.97, tel./ fax: 021. 311.33.56

Volum tipărit de Editura Cetatea de Scaun, 2015

ISSN 1015 - 0323

**ZOE PISANI (1885 – 1961). O PUBLICISTĂ
DIN PERIOADA INTERBELICĂ
– SCHIȚĂ BIOGRAFICĂ –**

**ZOE PISANI (1885 – 1961). PUBLICISTE D'ENTRE
LES DEUX GUERRES
– ESQUISSE BIOGRAPHIQUE –**

Nicolae Trohani*

Résumé

Zoe Pisani, l'épouse du bien-knownu journaliste de la première moitié du XXème siècle Timoleon Pisani, est née le 26 octobre 1885 et elle est morte le 18 avril 1961. Elle était la fille de Ștefan Mihăileanu et de Pauline, née Eliade.

On présente brièvement sa vie et surtout son activité – ses liaisons professionnelles avec sa professeur Constanța Zossima, sa mère et son mari.

Mots clef: Zoe Pisani, publiciste, biographie

Zoe Pisani (Fig. 1), soția cunoscutului gazetar din prima jumătate a secolului al XX-lea, Timoleon Pisani¹, s-a născut în București, în ziua de 26 octombrie 1885 (Fig. 2). Era fiica lui Ștefan Mihăileanu și a Paulinei, născută Eliade. Prin origine, educație, formație spirituală și mai ales atitudine în și față de viață, ea aparținea unei familii de autentici intelectuali.

Tatăl ei, născut în 1859 în Ohrida (Macedonia), licențiat în drept, luptător macedo-român, profesor în învățământul secundar, gazetar și publicist, a fost asasinat în seara zilei de 22 iulie 1900 de iredentistul bulgar Stoian Dimitrof, în apropierea locuinței sale, Str. Iancului (Pache Protopopescu) Nr.34, pe strada Liniștii, ce de atunci se numește str. Ștefan Mihăileanu.

Mama ei era una din surorile lui Pompiliu Eliade, care a fost elev al celebrei Ecole Normale des Hautes Etudes din Paris și a ilustrat timp de aproape 15 ani catedra de Literatura franceză a Universității din București².

Din căsătoria lui Ștefan Mihăileanu cu Paulina Eliade, în afară de Zoe, a mai rezultat un băiat, Victor, avocat, mort pe frontul din Moldova în timpul Primului Război Mondial.

Rămasă văduvă, Paulina Eliade-Mihăileanu nu s-a mai recăsătorit, pentru a putea beneficia de pensia viageră, de 400 lei lunar, ce-i fusese fixată de Parlamentul

---

* Nicolae Trohani, 1912 – 2003. Manuscris din 1964 și revizuit de fiul G. Trohani

¹ N. Trohani, *Ziaristul Timoleon Pisani (1868-1943) – schiță biografică* –, în „Muzeul Național”, București, XIV, 2002, p. 214-238.

² Idem, *Pompiliu Eliade, un român "normalian". Schiță biografică*, în „Muzeul Național”, București, XV, 2003, p. 265-279.

țării printr-o lege specială, aprobată de regele Carol I, și publicată în Monitorul Oficial Nr. 236 din 23 ianuarie 1901, la paginile 9511-9512. Ea a locuit câțva timp la Brăila, unde conviețuia maritalmente cu un belgian Hanard, pe strada Mărășești (fostă Prusiană).

Redăm (cu ortografia epocii, în afară de apostrof) două scrisori (Fig. 3–5a-b) trimise de ea, din Brăila, către fiica ei, aflată în București. După ștampila poștei, aflată pe plicul celei de-a doua scrisori (Fig. 4), datarea se face în anul 1927. Prima din ele (Fig. 3) are un ton pesimist, datorat multelor necazuri:

„8 August. Dragă Zoico, Nu ți-am scris de mult pentru că, vorba regelui, mă simt foarte, foarte obosită și numai am gust de nimic pe lume. Am crize de nervi, cari îmi dau bănuiala că sunt neurostenică; am slăbit mai rău ca în timpul operației și m-am îngălbenit de multele suferințe.

Hanard a eșit din spital, dar e rău și moșic, după toate dobitociile care le-a făcut de a ajuns aci.

Tu nu știi lăcrămile ce am vărsat după urma lui, acum ânsă cred că nu o să mai pot răbda multă vreme, căci nu nădăjduiesc de cât la liniște, singurul lucru de care am mare nevoie.

Am trecut, de câțva timp, prin atâtea emoții zdrobitoare, cari, mă mir că am fost în stare să le suport; mă țin ânsă că dacă voi mai duce această viață tristă, nu o să mai am răbdare și curagiu.

Datornici cu duimul, și de încasat de nicăeri; abia a găsit 5000 de lei cu care a plătit spitalul, rămânând dator doctorului operația ce i-a făcut.

Eu am să sufăr cât vom putea, ânsă numai voesc să-mi trimiți nimic, căci nu știu ce se poate întâmpla și să am bani cu ce să es din iarnă să nu îngheț, dacă voi mai trăi până atunci.

Îți scriu în culmea desperărei și după o criză de nervi, provocată de contrarietățile ce le îndur.

S-a dus timpul sacrificiilor și numai sunt dispusă să-mi stingheresc pensia ca el să cheltuiască în neștire, căci pe când eu pot trăi cu 4-5 mii pe lună, la el mia se topește în două zile așa că eu i-am spus că nu-ți mai cer bani că și voi ați avut multe cheltuieli, aveți încă multe, și nu aveți bani.

Îmi pare rău că nu pot să-ți scriu mai îmbucurător, dar sufletul îmi este cât se poate de bolnav și de aceea îți spun că doresc numai liniște, căci sunt foarte obosită și fizicește și moralicește.

Am făcut 8 băi deși am fost singură și a trebuit să muncesc și în casă cu toate greutățile; acum am o femeie de vreo 78-80 ani, ce să fac?

La Clony³ nu m-am dus încă și cine m-a sechestrat lucrurile, văzând pe Hanard bolnav a mai întârziat cu vânzarea, dar mă gândesc cu groază că nu are unde să găsească, că-l cunoaște toți că e dator vândut.

De șlepuț ăsta prafuț nu s-a ales și toți banii i-a luat datornicul cel mare și SBD, proprietatea șlepuțului.

³ Basil Clony, directorul ziarului brăilean „Curieru”, om simpatic, dar puțin serios în afaceri.

Ah cât doresc de voi și cât sufăr singură și n-am cui spune durerea mea. Nu e zi să nu fiu cu lacrimile pe ochi”.

A doua scrisoare (Fig. 5 a-b):

„2 Noembrie. Dragă Zoicule, Imediat ce ți-am scris, să crezi, că am regretat și m-am gândit că o să mă judecați rău, de cele spuse. Să mă erte Timi, căci nu am vrut să-l judec rău, căci îl cunosc îndeajuns, dar eu în prostia mea, m-am gândit numai să câștigați și voi ceva. Să nu fie supărat, căci ar fi să adaug o nouă măhnire la celelalte multe ce am. Când o fi ânsă nevoie, dacă o mai veni să-mi vorbească o să rog pe Timi să spue lui Vasalopol ce o fi de spus, până atunci.

Mai îmi pare rău, încă, că te-am însărcinat să-i dai lui Jeni 500 lei, pe lângă cei mulți ce mai am să vă dau; dar abia aștept să vin la București să vă înlesnesc cu ceiu ce am luat de la voi; aș putea să vă dau chiar acum, căci banii îi am, dar nu știu cum să-i trimit mai lesnicios; scrie-mi tu dacă știți vreun mijloc, fără să am multe alergături și imediat mă execut căci în București nu pot veni decât după sosirea lui Edmond cu șlepul. Îmi scrie că a început încărcatul de joia trecută și că-n 10 zile o să fie acasă.

Eri am dat pianul cu chirie și am încasat 3000 lei plata pe două luni; am deci bani destui.

Tot eri am angajat și servitoare: o babă (tot de astea am parte) de 70 ani, pe care am pus-o la probă și cred că o să fie bună, dacă nu o fi bețivă, că mirosea a rachiu. Am luat-o căci e numai 500 lei; și m-am hotărât să fiu mai puțin pretențioasă și răbdătoare.

Mă bucură mult vestea despre Felicica; să dea Dzeu să le văd cât de curând scăpate de griji și pe Jeni mai liniștită în privința lor. Dacă le vezi spunele sărutări și felicitări.

Cu sănătatea pare că o duc mai bine și asta, de când am primit știre de la Edmond că vine în curând cu șlepul, trebuie să stau, ca primii bani să achite sechestrul, și apoi, vorba aceea, pot să și mor, că nu mai am grijiile cari m-au consumat în ultim timp, căci acum voi putea mai lesne să scot la iveală dreptul meu de proprietate lucrurilor – și restul îl privește, când eu voi fi pusă la adăpost de orice urmărire. Am făcut un mare sacrificiu la ceia ce am consimțit, dar Dzeu mă va recompensa.

Dragă Zoico, ți-am propus să-ți dau sobița mea; dacă vrei o să o iau cu mine; când oi veni, căci o să o pui la bagaje și tot o să coste mai puțin decât una nouă. Te rog deci, precizează încă să vin cu soba; de ce să o țin degeaba aci. O să o curățăm bine și soba este perfectă. Răspunde deci să o pregătesc; căci nu e lucru mare să fac o cinste, și când oi sosi o să fie cineva la gară să mă aștepte, sau și fără asta, eu tot ajung la voi.

Vă doresc din suflet și vă sărut, a voastră, Paulina”

În 1935, în luna martie, aflându-se la Câmpulung Muscel, Paulina Mihăileanu cade victima unui accident de circulație, fiind omorâtă de un camion.

*

Zoe Mihăileanu (-Pisani) a urmat școala la Institutul Pompilian, cunoscut pension particular pentru tinerele fete, care s-a bucurat de o anumită trecere datorită

calităților de bună pedagogă a conducătoarei, timp de câteva decenii a institutului, directoarea Constanța Pompilian (8 august 1870 – 11 martie 1936), devenită prin căsătorie Zossima⁴.

La același institut au fost profesori atât tatăl Zoei, cât și unchiul ei, Pompiliu Eliade. Ambii au lăsat amintiri din cele mai bune atât în rândul elevelor, cât și în cele ale corpului profesoral. Amintirea lor va fi evocată, cu multă duioșie de directoarea școlii, Constanța Zossima, într-o scrisoare adresată Zoei cu prilejul tragicei morți a mamei sale:

„Zimțico dragă, Zimțiș cum ți zicea cu atâta drag tata – neuitatul nostru dl. Mihăileanu, a cărui amintire a rămas adânc păstrată în inima noastră a tuturilor.

Azi cu tine plângem marea durere ce încerci prin sfârșitul atât de tragic al mamei ... de care și de a cărei întreagă familie ne leagă atâtea scumpe amintiri ... Sora lui Pompiliu Eliade, soția marelui patriot și martir Ștefan Mihăileanu ... Sunt fericită de a-i fi cunoscut, apreciat și iubit.

Cu toată dragostea te îmbrățișez, Zimțico dragă, e mică mângâierea ce-ți pot aduce în aceste clipe grele ...

27 martie 1935 Constanța D. Zossima”

Acestei scrisori de condoleanțe ale fostei profesoare îi răspunde fosta elevă în stilul ei simplu în exprimare, dar nuanțat în gândire:

„Iubită Doamnă Zossima,

Întorcându-mă aseară de la Câmpulung am găsit acasă scrisoarea Dvs.

Cum să vă mulțumesc pentru atâta bunătate. Cum să vă pot spune tot ce am simțit? Citeam și plângeam, dar pentru întâia oară, după lovitura pe care am primit-o, nu cu lacrimi amare. O mână caldă și duioasă îmi mângâia durerea. Dacă nu m-am culcat cu scrisoarea pe inimă, cum se culcă copiii cu jucăriile lor în brațe, am adormit șoptind: iubită doamnă Zossima.

Să mă reculeg, să-mi revin în fire și voi veni să vă văd. E o dorință ce mă stăpânește de ani și de ani dar pe care o timiditate de neînfrânt m-a oprit de a mi-o îndeplini. Și asta o spun nu ca să-mi ușurez vina fiindcă cel mai neînduplecat judecător al meu sunt eu.

Primiți simțămintele de recunoștință și de înaltă prețuire ale bărbatului meu, iar eu vă trimit toată inima mea. Ea a păstrat totdeauna, pentru dvoastră, numai respect, dragoste și negrăită recunoștință.

A dumneavoastră Zimțica.”

La un an după această scrisoare, pe 11 martie 1936, Constanța Zossima închidea pentru totdeauna ochii. Au dus-o până la locul de veci numeroasele ei foste eleve și printre ele, încă de pe atunci, și-a făcut loc gândul de a-i perpetua memoria printr-un așezământ care să vină în ajutorul tinerele eleve meritorii. Astfel luă ființă „Asociația fostelor eleve ale Institutului Pompilian – Constanța Zossima”, recunoscută ca persoană juridică prin sentința nr. 13 din 11 februarie 1938 a Tribunalului Ilfov, secția Notariat. Printre primele care și-au dat adeziunea la

⁴ N. Trohany, G. Trohani – *Câteva date despre familia Zossima*, în „Muzeul Național”, București, XII, 2000, p. 97-110.

constituirea asociației o întâlnim și pe Zoe Pisani, pe locul al doilea din lista membrilor fondatoare, fiind totodată desemnată ca primă-vicepreședinte în primul birou al comitetului central al asociației.

La înmormântarea fostei profesoare, câteva cuvinte rostește, printre alții, și Zoe Pisani (Fig. 6): „*Ne-am strâns, și astăzi, chemate de recunoștință și de atâtea dragi aduceri aminte, în jurul acestui scump mormânt.*

Fiecare din noi purtăm în gând și în adâncul sufletului nostru imaginea vie a doamnei Zossima.

Ea ne unește, ea ne face să nu fim străine unele de altele, ea ne face să uităm clipa turburătoare de față și să ne întoarcem cu mult în urmă la anii copilăriei fără griji. La anii când noi toate primeam, sub ochii ei, aceeași creștere, aceeași învățătură. Când pilda, poveștile și îndemnurile ei ne deschideau drumul spre tot ce e bine, spre tot ce e frumos.

Vorbesc de iubita și neuitata noastră doamnă Zossima și fiecare din noi o avem în minte, o vedem așa cum era. Totdeauna întâia la datorie, ne lumina calea, îndrumându-ne cu pilda, cu vorba, cu privirea – acea privire când mângâioasă, când muștrătoare, ce-ți pătrundea adâncul gândului, acea privire în care se răsfrângea atâtea frumusețe și forță morală.

Din școala doamnei Zossima, focar de cultură, au eșit serii, serii de absolvente, azi femei de seamă, profesoare, inspectoare, doctori, avocați, funcționare, soții de magistrați, de militari, de înalți demnitari ai statului, tot atâtea și atâtea fiice sufletești, plămădite din comoara sufletului ei.

«Prin muncă domnești» era deviza doamnei Zossima, deviză săpată pe medaliile noastre de premii. În muncă, fără răgaz și fără odihnă, în nobilă râvnă, și-a dăruit viața toată.

Și noi, care păstrăm cu pietate și în colțul cel mai ales al inimei, imaginea scumpei noastre directoare, suntem mândre că am avut cinstea și norocul să-i fim eleve, să creștem și să ne formăm la căldura sufletului ei.

Să fim vredice de dânsa”.

Una din surorile Pompilian, Octavia, îi va mulțumi apoi în scris, printr-o carte de vizită: „*mulțumesc mult Zimca dragă pentru partea luată la durerea noastră*” (Fig. 7).

Am anticipat, depășind desfășurarea cronologică a împrejurărilor vieții Zoei Pisani pentru a evidenția pe baza unor mărturii scrise raporturile dintre fosta elevă și fosta ei directoare. Să revenim la anii de școală.

Rămasă orfană de tată, Zoe s-a bucurat de atenția unchiului ei matern, profesorul Pompiliu Eliade, care, până a se căsători cu Eliza Popescu (fostă D. Carp), se pare că a conlocuit câțva timp cu sora rămasă văduvă.

Pompiliu Eliade, meticolos redactor de fișe și note, redactate în general în franceză, consemna despre surorile Pompilian: „*Joi 23 mică plimbare pe calea Victoriei cu Paulina (Mihăileanu), apoi ne-am dus împreună la domnișoarele Pompilian ... Sunt fete cumsecade Constanța și Marieta, dar îmi dau seama că-mi plac din ce în ce mai puțin. Sunt puțin pedante, puțin afectate de ex. și deșteptăciunea lor nu depășește o anumită limită. De ce vorbesc franțuzește, și o franțuzească*

proastă cu un accent pretențios? ... De ce nu s-o fi măritând? Cred că au pretențiuni excesive ... O să isprăvească rămânând fete bătrâne și maniace ... Marieta crede deja că o să dăărâme vechea fiziologie”⁵.

Aceeași întrebare se poate pune și în cazul Zoei Mihăileanu. De ce după terminarea școlii a întârziat atâta până ce să se căsătorească. Poate lipsa zestrei, într-o epocă în care concepția dominantă era exprimată, în cunoscuta epigramă a lui Radu Rosetti, prin butada că „dota este antidotul căsniciei”, poate anumite pretenții „excesive”, mai puțin ale timidei Zoe, dar de sigur mai mult ale mamei, în plus, cu siguranță, războaiele. Căsătoria are însă loc în ziua de 26 aprilie 1920, fiind înregistrată la Oficiul Stării Civile din București cu nr. 1561 (Fig. 8). Zoe avea 35 de ani fără câteva luni, iar soțul, gazetarul Timoleon Pisani, 52 de ani, aflat și el la prima căsătorie. Dacă la prima vedere, dată vârsta soților, pare a fi „un mariage de raison”, lucrurile se pare că au stat altfel. O simpatie puternică a atras pe unul către celălalt și a determinat înjgheburile căsătoriei, care – ca în multe alte cazuri similare –, a fost la început dezaprobată de mama Zoei.

Dacă viața unei mari părți a omenirii se desfășoară sub semnul grijei de mâine, truditorii condeiului din presă erau frământați de încă o preocupare citadină, aceea de a asigura ziarului lor articolele de care aveau nevoie pentru a informa cititorii și de a atrage alții noi, printr-un conținut în măsură să atragă interesul. Jurnalismul este o uzură a nervilor, prin tensiunea în care sunt nevoiți să trăiască cei ce i s-au consacrat. T. Pisani a trăit din plin această viață de uzură și, dacă a putut să reziste și să o înfrunte cu succes, aceasta se datorește, în bună parte, liniștei și tihnei pe care o găsea întotdeauna acasă, în atmosfera caldă și afectuoasă ce a reușit să o creeze în căminul lui Zoe Pisani.

După câțiva ani, între 1930 și 1945, Zoe Pisani va începe să scrie și ea în ziarele la care colabora soțul ei, mai puțin la „Argus” și mai mult la „Timpul” și „Universul”.

Marile cotidiene aveau obiceiul de a consacra o pagină săptămânal unei anumite ramuri de preocupări. Astfel, pe lângă pagina literară, începuseră să alterneze pagina Bisericii, cea agricolă, a școlii etc. La unele ziare pagina purta chiar numele jurnalului respectiv și astfel se născu „Timpul Femeii”, o pagină din corpul ziarului cu același nume, care se ocupa exclusiv de probleme și preocupări feminine și feministe.

„Timpul” din deceniul al patrulea al secolului al XX-lea aparținea omului politic și gazetarului Grigore Gafencu, coproprietar simultan și al ziarului „Argus”.

„Timpul Femeii” era condus de soția lui Grigore Gafencu (30 ianuarie 1892, Bârlad – 30 ianuarie 1957, Paris), Esmée Gafencu, de origine franceză și cu care Zoe Pisani a stabilit, prin intermediul soțului, și relații de amiciție quasi protocolară, determinate mai mult de cordialitatea raporturilor existente între cei doi soți⁶.

⁵ Marietta Pompilian (1875-1966) era doctor în fiziologie, autoare de lucrări științifice. A lucrat la Paris în laboratorul de fiziologie condus de Charles-Rbert Richet – a se vedea „Manuscriptum”, 3/1987, p. 175.

⁶ N. Petrescu, G. Trohani – *Confesiuni între doi mari gazetari. Corespondența între Grigore Gafencu și Timoleon Pisani*, în *In Honorem Ioan Opriș*, Brașov, 2007, p. 153-191.

Articolele Zoei Pisani aveau un caracter mai mult ocazional, stimulate de un fapt divers, din ordinea celor obișnuite, dar a cărui semnificație adânc umană și, prin aceasta permanentă, era relevat de scriitoare într-un stil clasic prin simplitate, reținere și claritate.

Ele au reținut atenția cititorilor. Făcând bilanțul anului 1938 al suplimentului „Timpul Femei”, Esmée Gafencu scria, în nr. 1 din 1 ianuarie 1939 al „Timpului”: „*Intelectuale distinse ca: Alice Voinescu, Ortansa Satmary, Margareta Ghelmegeanu, Elena Kogălniceanu, Zoe Pisani (subl. noastră), Constance Piteșteanu, Maria Barbacioru, Mariela Săulescu și Eugenia F. Ionescu au dăruit Timpului Femeii luminile inteligenței lor*”.

Preocupările diferite și multiple ale sufletului feminin au format subiectul articolelor, titlul lor de multe ori delimitând tematica tratată.

Ca și soțul său, Zoe Pisani a fost fascinată de verva, de fraza cu căderi de cataractă și de omniștiința profesorului Nicolae Iorga. Îi urmărește viața (*O viață de om așa cum a fost*⁷, *Profesorul N. Iorga*⁸), conferințele (*Olanda*⁹). Dar, cu intuiția ei de femeie descoperă aportul soției în asigurarea acelei regalități pe care a exercitat-o în știința istorică, timp de câteva decenii, N. Iorga. În articolul din 29 noiembrie 1941 închinat Ecaterinei Iorga, la un an de la asasinarea profesorului, Zoe Pisani scrie: „*Îi văd unul lângă altul. Ea, mică de stat, cu părul alb. El, înalt, puternic, ocrotitor. Aud și acum, vorbă cu vorbă, cuvintele spuse de Neculai Iorga:*

«– Păi, Domnule Pisani, eu sunt un om bătrân. Am 65 de ani. Am ajuns la capătul drumului. Încă doi, trei ani, cine știe? poate chiar mâine, și gata. Ce mă rog lui Dumnezeu e să plec eu întâi, înaintea ei. Altfel ar fi groaznic ...»”.

Acest «groaznic» contrast anticipat închipuit, exprimă toată recunoștința egoistă a omului care a văzut și trăit rânduiala casei sale împlinită și liniștea căminului asigurată. Iar soarta crudă în privința împrejurărilor tragice ale sfârșitului s-a înduplecat totuși să-i acorde întâietatea pe drumul fără întoarcere.

Influențată de metodele stilistice ale lui T. Pisani și împărtășind cu totul cultul clasicismului, Zoe Pisani nu s-a putut opri, mai ales când era vorba de soția unui istoric, de a cita în paralelă, din „Plutarh”, viața unei femei antice, recurgând la portretul Calpurniei, trasat de Pliniu cel Tânăr: „... *Află cu bucurie că ea (Calpurnia) e demnă de tatăl său, e demnă de bunicul său, demnă de tine. Are multă judecată, multă modestie: mă iubește, și asta e o cheazășie a virtuții sale. O atrag literele și gustul acesta l-a căpătat numai din dorința de a-mi fi pe plac. Mereu cu scrierile mele în mână, le citește neîncetat, le învață pe dinafară. Nu poți să-ți închipui neliniștea ei înaintea proceselor și bucuria după ce le-am câștigat. Roagă totdeauna pe cineva să vie să-i spună ce aplauze mi s-au făcut, ce izbândă a avut pricina. Dacă mi se întâmplă să citesc o lucrare în public, știe să-și găsească un loc nevăzut, după o perdea, ascultă cu nesaț laudele ce mi se aduc. Dragostea, singurul și cel mai destoinic din toți dascălii, a învățat-o să cânte versurile mele, însoțindu-se cu lira. Am toată dreptatea să cred că timpul nu va face decât să întărească din ce în ce*

---

⁷ „Timpul”, Miercuri 27 iunie 1934.

⁸ „Timpul”, Luni 1 martie 1937.

⁹ „Timpul”, 1 aprilie 1936.

unirea noastră. Fiindcă ea nu iubește în mine tinerețea și chipul, pe care în fiecare zi le vede pâlindu-le strălucirea, ci gloria, care nu pierie niciodată”.

Ca și tinerețea, frumusețea fiind trecătoare, nu pe aceasta se pune accentul ci, pe virtute fiindcă, asemenea gloriei, asigură o amintire nepieritoare. Iar virtutea nu este numai apanajul ilustrațiilor istorice, ci o găsim în rândurile celor fără nume, în mijlocul existențelor modeste, care sunt cu atât mai virtuozitate cu cât nici nu-și dau seama că sunt. Și exemple alege, pentru articolul ei „*Minți și suflete alese*”¹⁰ în rapoartele academicienilor francezi, care însoțesc propunerile pentru decernarea premiilor de virtute. Dar viața este un șir de reveniri și Zoe Pisani, învinsă de surâsul etern al farmecului feminin, a făcut parte dreaptă și frumuseții, dar, este adevărat, o frumusețe îndepărtată de obișnuita imagine carnală și mai apropiată de prototipul zămislit de divinitate. Și astfel în „*Fă-mă, mamă, slută!*”¹¹, combătând pe scriitorul N. Batzaria, care susținuse că frumusețea e marea nenorocire a femeii, recurge iar, pentru a susține teza contrarie, la citate clasice – „*Jupiter a dat coarne taurilor, copite cailor, picioare ușoare iepurilor, fălci puternice leilor, înotătoare peștilor, aripi iuți păsărilor, bărbaților judecată. Nu-i mai rămăsese nimic pentru femeie. Ce îi dădu? Frumusețea, drept pavăză, drept orice lance și de aceea, peste fier și peste foc, biruiesc frumoasele*”.

Dar ființa umană, care tinde spre desăvârșire, nu poate și nu trebuie să rămână unilaterală. De aceea alături de frumusețe, pe lângă virtute, trebuiesc dezvoltate și însușite calitățile practice, acelea care au asigurat domnia femeii în interior. Căminul și gospodăria au format obiectul altor articole ale Zoei Pisani – *Ouă de Paști, Un cuib de gospodine*¹², *Cum se fac jumările*¹³, *Cum se face berbecelul*¹⁴ etc.

Uneori, articolele cuprind însemnări din călătorii. Zoe Pisani și-a însoțit soțul în Franța, Italia, Grecia, Egipt. A vizitat expoziția universală din 1937 de la Paris și cronica impresiilor, mai ales ale altora, a făcut-o în „Universul” – *La expoziția din Paris: România strălucește în mijlocul celorlalte pavilioane*¹⁵, *O masă la pavilionul Bourgoigne*¹⁶.

Alături de soțul ei, Zoe Pisani se consacră tot mai des ziaristicii, urmându-l în lupta întreprinsă împotriva stricătorilor de limbă și suflete. În lături fusese intitulat un articol-chemare al lui Nicolae Iorga îndreptat contra pornografiei cu pretenții de gen literar. T. Pisani inaugurase campania împotriva neologismelor și seria de articole *Limba noastră*. Iar Zoe Pisani s-a dat unei critici constructive, nu a denunțat opiniei publice cărțile rele, ce năvăleau în vitrinele librăriilor, ci a fondat o rubrică nouă în „Universul”, pe care a intitulat-o „Citind cărți bune”. În această serie de articole, între anii 1938-1939, poate fi urmărită „arta de a citi” a Zoei Pisani și arta de a reda și altora impresiile unei lecturi bogate și alese. Și, fiindcă nimeni nu se naște învățat pe

¹⁰ „Argus”, XXIII, nr. 5960.

¹¹ „Argus”, XXIII, nr. 6011.

¹² *Ibidem*, XXIV, nr. 6496.

¹³ „Timpul”, 10 octombrie 1938.

¹⁴ *Ibidem*, aprilie 1940.

¹⁵ „Universul”, 28 octombrie 1937.

¹⁶ *Ibidem*, 14 noiembrie 1937.

lume, Zoe Pisani plătește tributul ei de recunoștință evocând în aceeași serie de articole pe cei care au învățat-o cum să citească.

Și scrie: „*Când zic școală, în minte îmi răsare una singură: școala unde am învățat. Sfânta și neuitata noastră directoare, doamna Constanța Zossima, pe care și dincolo de viață o însoțesc dragostea, recunoștința și nețărmuita admirație a elevelor ei. Făcuse din institutul pe care l-a înființat și l-a condus timp de 40 de ani un altar al cărții. Nu cruța osteneală și nici o jertfă să-i dea strălucire, să aibă profesorii cei mai buni.*

Într-o zi am fost înștiințate că ni s-a pus o oră de citire și de dicțiune. Eram destul de mari, în clasa a IV-a de liceu. Fetele au râs: – Nu știm să citim?

Așteptam cu nerăbdare pe noua profesoară. S-a deschis ușa și a intrat o doamnă mărunță, mai în vârstă, cu părul alb ca zăpada, fața îmbujorată, ochii vii. Mersul, surâsul, privirea, întreaga ei înfățișare erau pline de farmec. Una din fete a șoptit: Aristizza Romanescu¹⁷.

Ne-a întrebat ce citim, care autori ne plac și de ce. Ne-a dat câteva îndrumări. A deschis apoi un volum, frumos legat, cu care venise, și a început să ne citească. Nu-mi aduc aminte ce bucată era, dar și acuma, după atâția ani, văd clasa nemișcată și aud vocea aceea limpede, cristalină, când mai ușoară, când mai apăsată, ce părea că mângâie cuvintele, le așează pe fiecare la locul lor, pe unele colorate, în față, pe altele mai în umbră, altele de abea murmurate, aproape șterse.

În aer, în suflete era sărbătoare.

Se isprăvise ora. Rămăsesem singure, în picioare, cu privirea la ușa care se închisese în urma ei. Nimeni n-a scos o vorbă. Ne stăpânea teama să nu se spulbere vraja unor clipe minunate”.¹⁸

A urmat războiul. Zoe Pisani participă și ea, prin scris, la efortul țării: *Reportagiu de război*¹⁹, *Odesa sub <burjui>*²⁰, *În adăpost*²¹.

Iar soțul, ”Nestorul” presei românești, cum era supranumit Timoleon Pisani, a început să pregătească, pentru tipărirea în volum, o culegere a articolelor sale din presă privitoare la chestiunile de limbă. Iar soția îl ajută la alegerea și revizuirea articolelor. Intenția însă nu poate fi tradusă în fapt, căci pe 8 iulie 1943 T. Pisani închide ochii pentru totdeauna. Avea aproape 75 de ani, iar ea nu împlinise 58 de ani.

În calitate de urmașă Zoe Pisani primește, din partea Casei Centrale a Asigurărilor Sociale, o pensie lunară de 8.000 lei, plus 2.400 lei spor de scumpete (Fig. 9).

Zoe Pisani caută a păstra neștersă amintirea fostului ei soț în rândurile numeroșilor săi cititori. Pentru aceasta a scris, în „Universul”, articole ocazionale prilejuite de împlinirea a 40 de zile, apoi de doi ani de la moartea ziaristului.

Ținta vieții devine alta: să editeze, în volum, articolele lui T. Pisani. Într-o scrisoare din 16 februarie 1944 – în plin război – adresată cumnatei sale, doctořița

---

¹⁷ Aristizza Romanescu (1854 – 1918) mare artistă dramatică.

¹⁸ „Universul”, 6 martie 1939.

¹⁹ „Argus,” XXXI, nr. 8540.

²⁰ *Ibidem*, 27 octombrie 1941.

²¹ „Timpul”, 1941.

Natalia Papaianopol, sora lui T. Pisani, aflată la Atena, îi scria (este posibil ca scrisoarea să nu fi putut a fi expediată):

"Dragă Natalița,

Peste marea mea durere apasă și tăcerea voastră.

V-am scris prin Crucea Roșie – sînt șapte luni de atunci; v-am înștiințat prin <Monitorul Oficial> și prin Ministerul de Externe. Să nu fi primit voi nimic?

Cu desnădejde vă spuneam că iubitul nostru Timi nu mai e printre cei vii dela 8 iulie, ora 9 seara. Ce a avut? De vreo două luni de zile slăbea, se stinge pe picioare, fără să vrea să se arate la vreun doctor. Când a căzut la pat, doctorii i-au găsit ficatul într-o stare fără hal – (el nu simțise niciodată, nici o durere) – din care nu era scăpare. Sfârșitul i l-a grăbit pneumonia. Am rămas singură, fără ajutorul lui, fără sfatul, îndrumarea și devotamentul lui, în cele mai groaznice vremi pe care le-a trăit vreodată omenirea.

Avere n-a lăsat, deși a muncit, a scris până în ultima săptămână a vieții: Lucrurile noastre, pe care le știi, și câteva acțiuni, scăzute mult și ele. Când am plecat acum șapte ani în călătorie, de am făcut înconjurul Mediteranei, el a lăsat o scrisoare – testament²², în care spune: «Plecând într-o călătorie mai lungă, împreună cu soția mea Zoica, hotăresc cele ce urmează:

Dacă nu mă întorc eu, avutul meu, foarte modest de altfel, rămâne soției mele, Zoica. Dacă nu ne vom întoarce nici eu, nici ea, avutul îl las nepoatei mele Marica Pisani», care are îndatorirea să dea «lui Dodo, fiul sorei mele Natalița, obielele bărbătești mai de preț.»²³(Fig. 11).

Eu m-am «întors». «Scrisoarea» i se părea lui bună și mereu zicea: «Dacă mor, tu ai scrisoarea». Și n-a consultat nici un avocat. E, de sigur, bună. Dar fiindcă în ea e numele tău, al Marichii²⁴ și al lui Dodo²⁵, e nevoie să-mi dați mărturia voastră că nu aveți nici o pretenție. Această mărturie o aștept de la voi, și cât de curând, scrisă în limba franceză.

Și mai aștept cu înfrigurare să aud că sunteți toți sănătoși. Dragostea nemărginită care am avut-o pentru Timi a făcut să-mi fiți toți aproape de sufletul meu, - sora lui mai mult încă”.

Și scrisoarea continuă: „Eu mă zbat. M-am apucat de muncă. Voi să scot în volum articolele lui Timi. Dacă ne-o apăra Dumnezeu, nădăduiesc (cât poți să mai nădăjduiești pe timpurile astea amenințătoare) să văd în curând, un volum, sau două, apărute. Va fi o zi mare pentru mine.

Nu știu dacă și scrisoarea asta va ajunge până la voi. O încredințez bunăvoinței unei domnișoare, «Domnișoara Dora, Artistă», care mi-a spus că pleacă la Constantinopol, și s-a oferit, cu toată bunătatea să ia scrisoarea și să o puie la cutie la Constantinopol.

Vă îmbrățișez pe toți și aștept răspunsul vostru. Zoica” (Fig. 12 a-b).

²² Miercuri, 18 August 1937, București.

²³ Testamentul a fost confirmat print-un proces verbal al Tribunalului Ilfov în ziua de 28 februarie 1944 (Fig. 10).

²⁴ Este vorba de fiica lui Socrate Pisani, frate cu Timoleon, Maria, măritată Hatouppi, decedată în 1988.

²⁵ Este vorba de inginerul Theodor Papaianopol, fiul Nathaliei Pisani-Papaianopol, sora lui T. Pisani.

Acea „zi mare” nu s-a împlinit, în schimb a simțit mica bucurie zilnică de a face, timp de câțiva ani, corectura șpalturilor culegerii, care trebuia să fie editată de Universul. Pregătise și *Cuvântul înainte* și *Notele biografice*²⁶.

Ba mai mult, se consultă și are discuții pertinente cu diferite persoane ale lumii culturale. În acest sens, redăm o scrisoare a geografului Simion Mehedinți (1868-1962):

„Mult stimată Doamnă,

Sunt și acuma sub impresia ceasului rar petrecut sub coperișul Dvoastră. Atâtea amintiri, despre atâta lume care mi-a fost aproape de suflet ..., iar la urmă cea mai frumoasă perspectivă asupra capitalei! – Asta nu se întâmplă cuiva în toate zilele vieții.

Vă mulțumesc încă odată pentru amintirile reînviată. Figura lui Maiorescu și Odobescu merită să fie conturate cât mai exact. (În «Premise și Concluzii la Terra», am spus ceva, dar nu-i deajuns). De aceea, aș fi tare bucuros să văd materialul din manuscrisele Dvoastră cât mai curând tipărit. Iar dacă întârzie (și n-aș fi indiscret) v-aș cere permisiunea – când va fi posibil – să-mi arunc ochii deasupra lui. Datoria istoriei e să spună întâmplările «cum au fost». Dar cine le știe cum au fost, dacă nu are documentul sub ochi?

Vă rog să primiți, împreună cu Doamna Olinescu, expresiunea omagiului meu deplin. S. Mehedinți, 12 IX 1948

P.S. Primind o scrisoare în ultimul moment, va trebui să plec la țară, de unde mă voi întoarce spre sfârșitul lui Octomvrie” – (Fig. 13 a-b).

Lucrarea nu a putut fi dusă însă până la capăt din cauza împrejurărilor din perioada imediat post-belică. Și atunci Zoe Pisani s-a întors la „cărțile bune” și a descoperit o nouă lume și a resimțit bucurii nebănuite.

Revenind la articolul dedicat Ecaterinei Iorga, în care vorbește pe larg de Calpurnia, soția lui Pliniu cel Tânăr, Zoe Pisani încheia acel articol:

„Nu știu de ce făcui o legătură între acest portret și Ecaterina Iorga. Găsisem oare două suflete surori, la depărtare de douăzeci de veacuri?”

La această întrebare din noiembrie 1941 îi va găsi răspunsul în ultimii ani de viață, consacându-și gândirea și meditația cercetării spiritualiste ... Întoarsă dintr-o scurtă călătorie făcută la Constanța, pe malul mării, pe 18 aprilie 1961 rostește ultimele ei cuvinte: „sunt dincolo”. A fost înhumată lângă soțul ei, în Cimitirul Bellu.

---

²⁶ Toate șpalturile se află la Biblioteca Națională.

1. Zoe Pisani cu familia soțului.
Zoe Pisani avec la famille de son mari.

R.P.R.
ROMANIA
Consiliul Municipal
PRIMĂRIA MUNICIPIULUI BUCUREȘTI
SECTORUL I - CALBEN
OFICIUL CENTRAL DE STARE CIVILĂ

EXTRACT
din registrul actelor de NASTERE pe anul 1905

Nr. 5395
Anul una mie - opt sute șaptezeci și cinci

Luna Septembrie, ziua doisprezece, la orele impozabile meridiene:

Act de naștere al copilului Liza
de sex femeie, în vârstă de doisprezece zile, născută în ziua doisprezece din luna septembrie la ora doisprezece, în casa părintească, din nr. 10, în fața doisprezece de ani, de profesie profesor și a doisprezece de ani, de profesie profesor după declarațiunile făcute de către doisprezece care nu a prezentat copilul.

Martori au fost:
D. doisprezece, de ani doisprezece, de profesie doisprezece, din strada doisprezece, Nr. doisprezece, și
D. doisprezece, de ani doisprezece, de profesie doisprezece, din strada doisprezece, Nr. doisprezece, care au subscris acest act după ce le-a citit împreună cu șeful și au declarat
Constatat după lege cu Noi, doisprezece și Ofițer al Stării Civile.

DECLARANT: (sa) doisprezece
Martori: (sa) doisprezece
Ofițer al Stării Civile, (sa) doisprezece

Pentru confirmarea actului:
Dat la doisprezece de doisprezece ale lunii doisprezece, anul una mie nouă sute doisprezece.

Nr. doisprezece 1905
14

Director,
doisprezece

2. Certificat de naștere Zoe Pisani.
Acte de naissance de Zoe Pisani.

R.P.R.
ROMÂNIA

Consiliul Român
PRIMĂRIA MUNICIPIULUI BUCUREȘTI
SECTORUL I GALBEN
OFICIUL CENTRAL DE STARE CIVILĂ

EXTRACT
din registrul actelor de NAȘTERE pe anul 1885

Zoe Stefan Mihailian Profesor Sig.	Nr. 5395
	Anul a mie. <i>opt sute optzeci și cinci</i>

Luna *Octombrie*, ziua *doisprezece*, la orele *imposibil* sunt
meridiane:

Act de naștere al copilului *Zoe*
de sex *femeie*, născută la *doisprezece* în casa *doisprezece*
lunii, tașete *doisprezece* și jumătate meridiane, în orașul București, la
casa părinților *doisprezece*, din strada *doisprezece* Nr. *doisprezece*
fișă *doisprezece* de ani *doisprezece*, de profesie *Profesor*
și a *Doisprezece*, de gen *doisprezece*, de profesie *doisprezece*
după declarațiunea făcută de către *doisprezece*
care ne-a prezentat copilul

Martori au fost:
doisprezece *doisprezece*, de ani *doisprezece*, de profesie *doisprezece*
din strada *doisprezece* Nr. *doisprezece* și
doisprezece *doisprezece*, de ani *doisprezece*, de profesie *doisprezece*
din strada *doisprezece* Nr. *doisprezece*
care au subscris acest act după ce li s'a citit împreună cu Noi și cu declarant
Constatat după lege cu Noi, *doisprezece* și *doisprezece*
al Comunei București și Ofițer al Stării Civile.

DECLARANT... (ss) *doisprezece*
Martori: (ss) *doisprezece*
Ofițer al Stării Civile, (ss) *doisprezece*

Pentru conformitatea extractului: *doisprezece*
Dat la *doisprezece* zile *doisprezece* ale lunii *doisprezece*, anul
una mie nouă sute *doisprezece*

Nr. *doisprezece* 14

Director,
doisprezece

3. Scrisoare din 8 august 1927.

Lettre du 8 août 1927.

4. Plicul scrisorii din 2 noiembrie 1927.

L'enveloppe de la lettre du 2 novembre 1927.

2 Noiembrie

Droaga - Vasile

Chiedat ce te au scris, so crezi, so am
 repetat si mi au zisut si a se au
 judecat rai, de cele scrise. So mi-ersti
 trimi, ca ci au au vent se-l judecau
 cati il cunosc indeajuns, dar eu nu
 prostia mea, nu am putut nimic si
 castigati si voi ceva. La nu fiu
 suporat, ca ci ar fi so adauga
 o mana matimura la cele lalte man
 te ce au. Paut o fa ausa mare, dar
 o mai veni so-mi vorbeasca, o so
 roy pe tanti si apue lui Vasilescu
 el a fi de spus, parca atun ci.

Ma mi pare rau, auca, ca te-au
 in sarciut so-i dai lei 800 lei,
 pe bingie ei multa ce mai au se-
 ve. Sai, dar alina astpt so vine
 Bucuresti, si va inlesnise cu cine
 ce au luet de la voi, as putea so
 va dau chiar acum, ca ci banii in

5 a. Scrisoare din 2 noiembrie 1927.

Lettre du 2 novembre 1927.

Draga Ivco, Te-am propus să-ți
 dai soboto mare; dacă vrei să o faci
 cu mine, când ai venit, căci o să o
 pui la bayaj, și tot a se costi un
 puțin de cat una nouă. Te rog
 deci, păcătuiește aici și vine cu
 sobă; de ce să o faci degeată aici. O să
 a curatăm bine și sobă este perfec-
 tă. Răspunde dacă se o grădăre;
 căci nu e lucru mare să fac
 aceasta, și când ai venit, a se fi
 cum se la fieră să am asfalt
 și să facă asta, cu tot ajung
 la voi.
 Ve doresc din suflet și
 să vărut a vouă
 Paulina

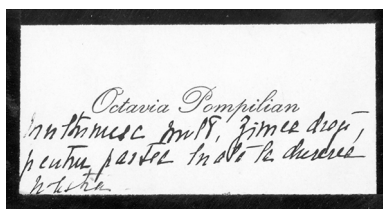
5 b. Scrisoare din 2 noiembrie 1927.
 Lettre du 2 novembre 1927.

Ne-am știut și astăzi, chemate de recunoștință și de atâtea dragi aduceri aminte, în jurul acestui scump mormânt

Fiecare din noi purtăm în gând și în adâncul sufletului nostru imaginea vie a doamnei Zossima.

Ea ne uneste, ea ne face să nu fim străine unele de altele, ea ne face să uităm clipa ^{turbatoare} de față și să ne întoarcem cu mult în urmă la anii copilăriei fără griji. La anii când noi toate primeam, sub ochii ei, aceeași creștere, aceeași învățătură. Când pilda, povețele și îndemnul ei ne deschideau drumul spre tot ce e bine, spre tot ce e frumos.

6. Cuvântarea Zoei Pisani la înmormântarea Constanței Zossima.
Le discours de Zoe Pisani aux funérailles de Constanța Zossima.

7. Octavia Pompilian.
Octavia Pompilian.

REGATUL ROMÂNIEI

Primăria comunei București
Plasa Băneasa, județul Ilfov

OFICIUL STĂRII CIVILE.

BULETIN DE CĂSĂTORIE
No. 1561

Domnul *Timoleon Pisani*
și Doamna *Zoe Mihăileanu*
născută *Zoe Mihăileanu*, s'au căsătorit
astăzi la această Primărie, înscriindu-se în re-
gistru sub No. 1561.

Spre credință li s'au liberat acest buletin
pentru a le servi la ceremonia religioasă.

OFITER AL STĂRII CIVILE,

 Director
DIRECTOR,
Zoe Mihăileanu

Anul una mie nouă sute douăzeci, luna *Aprilie*,
ziua *16*.

8. Certificat de căsătorie Timoleon Pisani și Zoe Mihăileanu.
Acte de mariage de Timoleon Pisani et Zoe Mihăileanu.

ROMANIA

MINISTERUL MUNCII
CASA CENTRALĂ A ASIGURĂRILOR SOCIALE
BULEV. REGELE CAROL I. Nr. 38

DIRECȚIA CASA DE RETRAGERI ȘI PENSII
SERVIUL A ZIARISTILOR

194....., luna....., ziua.....
Nr.....

REGISTR. CASEI CENTR. ASIG. SOC.
Nr. 99137 DIN 27. SEP. 1943

DOAMNEI ZOE T. PISANI
Str. Progresului Nr. 9
BUCUREȘTI

Ca răspuns la petițiunea Jn. Nr. 460/943, vă facem cunoscut că, în ședința dela 17 Septembrie 1943, Consiliul de Administrație al Casei de retrageri și pensii a ziariștilor, pe baza actelor și lucrărilor dela dosar, precum și dispozițiunile art. 35 din legea CRPZ din 20. IV. 1935, va aprobat o pensie în calitate de urmaș a defunctului Dv. soț TIMOLEON PISANI, fost membru al Casei, în sumă de lei 8.000.- (opt mii) lunar, cu începere dela 8 Iulie 1943 data decesului asiguratului, plus lei 2.400.- (două mii patru sute) lunar, până la 31 Martie 1944, reprezentând sporul de scumpete de 30%, conform decretului - lege Nr. 235, din 8 Aprilie 1943.-

Pe timpul dela 8 Iulie 1943-30 Septembrie 1943, veți primi drept pensie lei 22.141.- (douăzeci și două mii una sută patruzeci și unu), precum și lei 6.640.- (șase mii șase sute patruzeci) reprezentând sporul de 30% la pensia de bază, iar dela 1 Octombrie 1943, veți primi, la începutul fiecărei luni, pensia de lei 8.000.- plus sporul la pensie de lei 2.400.-

Plata acestei pensii se face prin Oficiul de Asigurări Sociale București Nr. 3, din Bdul Regina Maria Nr. 4, căruia i s'au trimis instrucțiunile necesare în această privință.-

La încasarea pensiei, vă rugăm să prezentați această adresă care vă servește ca act justificativ până la primirea hotărârii prin care vi s'a aprobat pensia și din care veți primi la timp copie certificată. Deasemeni veți prezenta actul Dv. de înțitate.-

Cu această ocaziune vă facem cunoscut următoarele dispozițiuni legale:
a/ Conform art. 36 din legea Casei, pensiunile se sting prin remăritiș sau deces;

./.

Mod. 72/919

9. Adresă prin care Zoe Pisani e informată că va primi pensie de urmaș de pe urma soțului.
Adresse par laquelle Zoe Pisani est informée qu'elle recevra une pension de survie pour son mari défunt.

Plecând într-o călătorie mai lungă,
împreună cu sotiia mea Zoria, hătărăsc
cele ce urmează:

Dacă nu mă întorc eu, averiul meu
foarte modest de altfel, rămâne sotiiei mele
Zoria.

Dacă nu ne vom întorce nici eu nici ea,
fără deosebire cine s'a sfârșit mai 'naintea ori
mai în urmă, averiul îl las nepoatei mele Ma-
rica Pisani, care locuiește la Atena, str.

Văltetsiou, 33.

Nepoate mea Marica va de lui Dodo, fiul
sotii mele Natalita, obiectele băștănești mai de
pret, ceasul de aur (Patek Philippe), hainele de aur
și cei de perle, teacărea de aur și ce se va mai
găsi.

T. Pisani

Mineau, 18 August 1937, București

10. Testamentul olograf al lui Timoleon Pisani.

Le testament olographe de Timoleon Pisani.

Dosar Nr. 3931/943

Tribunalul Ilfov Secția V-a C.C.
Proces-Verbal 3405
1944 Februarie 28.

Astăzi fiind pe rol fixat termen pentru constatarea stării materiale a testamentului olograf lăsat de defunctul Timoleon Pisanii, decedat la data de 8 Iulie 1943,

La apelul nominal făcut în Cabinet Prezidențial, s'a prezentat petiționera Zoe Pisoni, lipsind intimații Dr. Natalia Papaiopol, ing. Teodor Papaiopol și Maria Hatuppi.

Procedura fiind completă, petiționera a cerut a se procedea la constatarea stării materiale a testamentului olograf lăsat de defunctul Timoleon Pisanii, decedat în ziua de 8 Iulie 1943.

Noi, Mirocea Tretinescu, Președintele Trib. Ilfov Secția V-a C.C. în conformitate cu art. 892 cod. civ. și la cererea petiționerei am procedat la constatarea stării materiale a testamentului olograf, lăsat de numitul defunct, după care părțile au declarat că nu are nici o obiecțiune de făcut și nici o rezervă în ce privește cuprinsul testamentului semnată cum și starea lui materială.

În ce privește starea materială a testamentului am constatat că el este scris cu cerneala neagră pe una coală de hârtie format mic pentru scrisori, pe o singură pagină stersături sau adăugiri, întreg testamentul fiind în stare bună, făcut de către testator și semnat propriu de către acesta și având următorul cuprins:

Colecționat și verificat 8/12/943 5 Oct. 1943.
Grefier Văzută

ss. indescifrabil ss. C. Capățană ss. indescifrabil
Plecând într-o călătorie mai lungă, împreună cu soția mea
Zoea, hotărâsc cele ce urmează:
Dacă nu mă mai întorc eu, avuții mele, foarte modest de altfel,
rămân soției mele Zoei.
Dacă nu ne vom întoarce nici eu nici ea, fără deosebire cine
s'a sfârșit mai înainte, ori mai în urmă, avuții îl las nepoștel
mele Maria Pizani, care locuiește la Atena str. Văltetsion 33.
Nepoșta mea Maria va da lui Dodo, fiul soției mele Natălița
obiectele bărbătești mai de preț, ceșutul de aur "Petek Philippe",
butonii de aur și cei cu perle, tabachiera de aur și ce se va mai
găsi.

Miercuri 18 August 1937
București.

După ce s'a făcut constatarea stării materiale a testamentului
olograf, luându-se act și de declarația petiționerei, am dispus
să fie predat Dlui Prim Grefier al acestei secțiuni spre reinca-
sare.

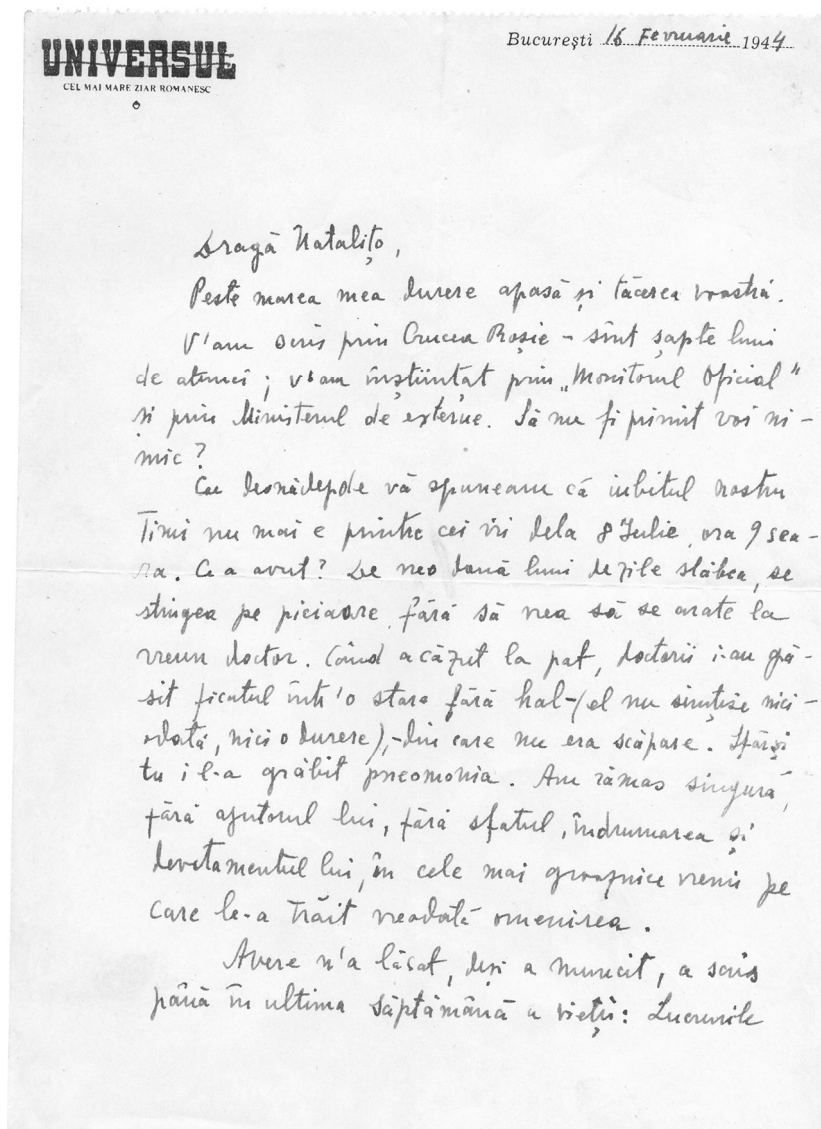
Drept care am dressat prezentul proces verbal azi 28 Fe-
bruarie 1944 semnându-se de noi și Grefier.

Președinte ss. M. Tretinescu
Grefier ss. G. Popescu

ss. G. Popescu
Grupe Tribunalului Ilfov sec. V. C.C.
Președintele Copio-finiat Confir-
mat în original acestuia
Dor 3931/943 - Le Cap. Tretinescu
Grefier G. Popescu

ROMANIA
40
ROMANIA
5

11. Testamentul autentificat al lui Timoleon Pisanii.
Le testament authentifié de Timoleon Pisanii.

12 a. Scrisoare din 16 februarie 1944.
Lettre du 16 février 1944.

UNIVERSUL
CEL MAI MARE ZIAR ROMÂNESC

3

tati sănători. Dragostea nemărginită care am
avut-o pentru Timi a făcut să-mi fiți totuși aproape
de sufletul meu, - sora lui mai mult încă.

Eu mă zbat. M-am apucat de muncă. Vain
să scot în volum articolele lui Timi. Dacă ne-o apă-
ra Dumnezeu, mădăduesc (cât pot) să mai mădă-
duesc pe timpurile astea amănunțite) să văd
în curând, un volum, sau două, apărute. Va fi
o fi mare pentru mine.

Nu știu dacă și scrisoarea asta va ajunge până
la voi. O încredințez bunăvoinței unei domnișoare,
„Domnișoara Sora, Artistă”, care mi-a spus că
pleacă la Constantinopol, și s'a oferit, cu
toată bunăvoința să ia scrisoarea și să o
pună la cutie la Constantinopol.

Vă îmbrățișez pe toți și aștept
răspunsul Vostreu.

Zeica

12 b. Scrisoare din 16 februarie 1944.

Lettre du 16 février 1944.

Mult stimată Doamnă,

Sunt și acum sub impresia ceasului rar, petrecut sub coperișul D^{voastră}. Alătea amintiri, despre atâta lume care mi-a fost aproape de suflet... iar la urmă cea mai frumoasă perspectivă asupra capitalei! - Asta nu se întâmpla cuiva în toate zilele vieții.

Vă mulțumesc încă odată pentru amintirile reînviate. Figura lui Maiorescu, Odobescu merită să fie conturate cât mai exact. (În „Premise și Concluzii la Terra”, am spus ceva, dar nu-i de ajuns). De aceea, aș fi tare bucuros să văd materialul în manuscrisele D^{voastră} cât mai curând tipărit. Iar dacă întârzie (și n'as fi indiscret) vă rog cere permisiunea - când va fi posibil - să-mi arunce ochii deasupra lui. Datoria istoriei e să spună întâmplările „cu

13 a. Scrisoare semnată Simion Mehedinți.
Lettre signé Simion Mehedinți.

au fost. Dar cine le știe cum au fost,
dacă nu are documentul sub ochi?

Vă rog să primiți, împreună cu
Doamna Olinescu, expresiunea omă-
giului meu deplin.

S. Mehedinți

12 IX 1948.

P. S. - Primind o scrisoare în ultimul mo-
ment, va trebui să plec la țară, de unde mă
voi întoarce spre sfârșitul lui Octombrie.

13 b. Scrisoare semnată Simion Mehedinți.
Lettre signé Simion Mehedinți.